

Justitieutskottets betänkande

1982/83: 37

om ändringar i narkotikastrafflagen m. m. (prop. 1982/83:141 jämte motioner)

Propositionen m. m.

I proposition 1982/83:141 har regeringen (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att anta av lagrådet granskade förslag till

1. lag om ändring i narkotikastrafflagen (1968: 64),
2. lag om ändring i lagen (1968: 418) om straff för varusmuggling.

Rörande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisar utskottet till vad som anförs i det följande under rubriken Utskottet på s. 9.

I samband med propositionen behandlar utskottet de med anledning av propositionen väckta motionerna 1982/83: 2299 av Thure Jadestig (s), 1982/83: 2300 av Blenda Littmarck m. fl. (m), 1982/83: 2301 av Karin Söder (c) och Rune Gustavsson (c) samt 1982/83: 2314 av Börje Stensson (fp). Motionstyrkandena redovisas på s. 6 och 7.

Vidare behandlas i samband med propositionen yrkanden i sju motioner väckta under den allmänna motionstiden 1983. En redovisning av yrkandena lämnas på s. 7 och 8.

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till

Lag om ändring i narkotikastrafflagen (1968: 64)

Härigenom föreskrivs i fråga om narkotikastrafflagen (1968: 64)

dels att 1 och 4–7 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

dels att i lagen skall införas tre nya paragrafer, 3 a, 5 a och 8 §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den som uppsåtligen tillverkar, saluhåller, överlåter eller innehar narkotika som avses i 1 § narkotikaförordningen (1962:704) utan att vara berättigad därtill eller i strid mot villkor som gäller för tillstånd enligt narkotikaförordningen, döms för narkotikabrott till böter eller fängelse i högst tre år.

Den som olovligen

1. överlåter narkotika,
2. framställer narkotika som är avsedd för missbruk,
3. förvärvar narkotika i överlåtelssesyste,
4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befatning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk,
5. hjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel, eller
6. innehar narkotika

döms, om gärningen sker uppsåtligen, för narkotikabrott till böter eller fängelse i högst tre år.

3 a §

Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 1 § 1–5, döms för vårdslöshet med narkotika till böter eller fängelse i högst ett år.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

4 §

För försök, förberedelse eller stämpling till narkotikabrott eller grovt narkotikabrott som avser tillverkning, saluhållande eller överlåtelse döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

För försök, förberedelse eller stämpling till narkotikabrott eller grovt narkotikabrott döms, om gärningen avser annat än innehav, till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

¹ Senaste lydelse 1981:226.

Nuvarande lydelse

Har flera medverkat till brott enligt denna lag och avser brottet tillverkning, saluhållande eller överlåtelse gäller bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken.

Föreslagen lydelse

5 §

Har flera medverkat till brott som avses i 1–4 §§ och innefattar gärningen inte endast innehav, gäller bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken.

5 a §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms, om gärningen inte är be-
lagd med straff enligt 1–5 §§ eller
enligt lagen (1960:418) om straff
för varusmuggling, den som upp-
såtligen eller av oaktsamhet

1. åsidosätter föreskrift som
meddelats med stöd av 8 § andra
stycket, eller

2. lämnar oriktig uppgift i
ärende om sådant tillstånd som
avses i 8 § andra stycket.

I ringa fall skall inte dömas till
ansvar.

6 §²

Narkotika som har varit föremål för brott enligt denna lag eller värdet därav samt vinning av sådant brott skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart obilligt. Detsamma gäller förslag för sådant brott eller dess värde, om förslaget mottagits och mottagandet utgör brott enligt denna lag.

Föremål som använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag eller dess värde får förklaras förverkat, om det är påkallat till förebyggande av brott eller eljest särskilda skäl föreligger.

Injektionssprutor eller kanyler, som kan användas för insprutning i människokroppen och som påträffas hos någon som har begått brott enligt denna lag eller i ett utrymme som disponeras av honom eller påträffas i förbindelse med narkotika som har varit föremål för brott enligt denna lag, skall, oavsett vem föremålet tillhör, förklaras förverkade, om det ej är uppenbart obilligt.

Egendom som använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag eller egendomens värde får förklaras förverkat, om det är påkallat till förebyggande av brott eller annars särskilda skäl föreligger. Detsamma gäller egendom med vilken har tagits befattning som utgör brott enligt denna lag.

Påträffas injektionssprutor eller kanyler, som kan användas för insprutning i människokroppen, eller andra föremål, som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattning med narkotika, hos någon som har begått brott enligt denna lag eller i ett utrymme som disponeras av honom eller i förbindelse med narkotika som har varit föremål för brott enligt denna lag, skall föremålen, oav-

² Senaste lydelse 1981: 468.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

sett vem *de* tillhör, förklaras förverkade, om det ej är uppenbart obilligt.

7 §³

Angående beslag av egendom, som kan antagas vara förverkad enligt 6 §, gäller bestämmelserna om beslag i rättegångsbalken med följande avvikelser.

Bestämmelsen att åtal skall väckas inom viss tid gäller ej i annat fall än då rätten utsatt sådan tid.

Bestämmelserna i 2 § 1 och 3 samt 3 § lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m. m. skall tillämpas på motsvarande sätt då beslag har skett av narkotika, *injektionssprutor eller kanyler*. Tiden för att anmäla missnöje skall dock räknas från dagen för förordnandet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om förfarandet med narkotika som tagits i beslag.

Bestämmelserna i 2 § 1 och 3 samt 3 § lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m. m. skall tillämpas på motsvarande sätt då beslag har skett av narkotika *eller egendom som avses i 6 § tredje stycket denna lag*. Tiden för att anmäla missnöje skall dock räknas från dagen för förordnandet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om förfarandet med narkotika som tagits i beslag.

8 §

Med narkotika förstås i denna lag läkemedel eller hälsofarliga varor med starkt vanebildande egenskaper eller varor som med lätthet kan omvandlas till varor med sådana egenskaper och som

1. på sådan grund är föremål för kontroll enligt en internationell överenskommelse som Sverige har biträtt, eller

2. av regeringen har förklarats skola anses som narkotika enligt lagen.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om innehav och annan befattning med narkotika för medicinskt eller vetenskapligt ändamål. Härvid kan som villkor för sådan befattning föreskrivas att särskilt tillstånd lämnas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

³ Senaste lydelse 1981: 468.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som utan att giva det tillkänna hos vederbörlig myndighet till riket inför eller från riket utför gods, för vilken tull eller annan allmän avgift skall erläggas till statsverket eller som enligt stadgande i lag eller författning ej må införas eller utföras, dömes, om gärningen sker uppsåtligen, för varusmuggling till böter eller fängelse i högst två år. Gäller gärningen narkotika som avses i 1 § narkotikaförordningen (1962:704) skall dömas till böter eller fängelse i högst tre år.

Första stycket gäller även, när någon genom att lämna oriktig uppgift i tulldeklaration eller medelst annat vilseledande i samband med tullbehandling av gods uppsåtligen föranleder, att tull eller annan allmän avgift undandrages statsverket eller att gods införes eller utföres i strid mot förbud.

3 §²

Är varusmuggling att *anses* som grov, skall dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Gäller gärningen narkotika som avses i 1 § narkotikaförordningen (1962:704), skall dömas till fängelse, lägst två och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas om det förövats yrkesmässigt eller avsett gods av betydande myckenhet eller värde eller eljest varit av särskilt farlig art eller, om gärningen har gällt narkotika, den i övrigt utgjort led i en verksamhet av särskilt hänsynslös art.

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den som utan att giva det tillkänna hos vederbörlig myndighet till riket inför eller från riket utför gods, för vilken tull eller annan allmän avgift skall erläggas till statsverket eller som enligt stadgande i lag eller författning ej må införas eller utföras, dömes, om gärningen sker uppsåtligen, för varusmuggling till böter eller fängelse i högst två år. Gäller gärningen narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) skall dömas till böter eller fängelse i högst tre år.

Är varusmuggling att *anse* som grov skall dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Gäller gärningen narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64), skall dömas till fängelse, lägst två och högst tio år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

¹ Senaste lydelse 1981: 227.

² Senaste lydelse 1981: 227.

Motionerna*Motioner väckta med anledning av propositionen*

I motion 1982/83:2299 av Thure Jadestig (s) hemställs att riksdagen beslutar

1. att avskaffa brottsrubriceringen narkotikaförseelse (2 § narkotikastrafflagen),
2. att även de osjälvständiga gärningsformerna (försök, förberedelse, medverkan och stämpling) till olaga innehav av narkotika skall vara straffbara.

I motion 1982/83:2300 av Blenda Littmarck m. fl. (m) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en avsevärt mer restriktiv inställning till cannabispreparat,
2. att riksdagen beslutar att böter tas bort som påföljd i narkotikastrafflagen,
3. att riksdagen beslutar att 2 § i narkotikastrafflagen skall utgå,
4. att riksdagen beslutar att frön till Cannabis sativa L förs upp på narkotikaförteckningen enligt narkotikaförordningen,
5. att riksdagen beslutar att i förslaget till lag om ändring i narkotikastrafflagen 1 § skall ha följande lydelse:

1 §

Den som olovligen

1. överlåter narkotika,
2. framställer narkotika,
3. förvärvar narkotika,
4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika,
5. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd,
6. innehar narkotika, döms för narkotikabrott till böter eller fängelse i högst tre år.

I motion 1982/83:2301 av Karin Söder (c) och Rune Gustavsson (c) hemställs

1. att riksdagen med avslag på propositionen i denna del antar följande såsom *Motionärernas förslag* betecknade lydelse av 1 § i narkotikastrafflagen (1968: 64)

*Regeringens förslag**Motionärernas förslag*

1 §

Den som olovligen

Den som olovligen

1. överlåter narkotika,
2. framställer narkotika som är avsedd för missbruk,

1. överlåter narkotika,
2. framställer narkotika,

Regeringens förslag

3. förvärvar narkotika i överlåtelssyfte.

4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk.

5. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel, eller

6. innehar narkotika döms, om gärningen sker uppsåtligt, för narkotikabrott till böter eller fängelse i högst tre år.

Motionärernas förslag

3. förvärvar narkotika,

4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika,

5. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja överlåtelse av narkotika eller

6. innehar narkotika döms, om gärningen sker uppsåtligt, för narkotikabrott till böter eller fängelse i högst tre år.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om kriminalisering av allt illegalt narkotikabruk,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förfaranden som är ägnade att främja narkotikahandel,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om kriminalisering av de osjälvständiga brottsformerna också i fråga om innehavsbrottet,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förverkande på grund av narkotikabrott.

I motion 1982/83: 2314 av Börje Stensson (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om skärpning av narkotikastrafflagen på sätt som angetts i motionen.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1983

I motion 1982/83: 268 av Sten Svensson (m) och Björn Körlof (m) hemställs med hänvisning till vad som anförts i motion 1982/83: 267

1. att riksdagen hos regeringen begär tilläggsdirektiv till narkotikakommissionen beträffande lokal och regional samordning av samhällets resurser för bekämpande av narkotikamissbruket i enlighet med vad som anförts i motionen.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om samordning av olika åtgärder mot narkotikamissbruket genom att ålägga en central myndighet ansvar härför,

3. att riksdagen hos regeringen begär att initiativ tas till nordiska och internationella åtgärder för bekämpandet av narkotikahandlingen i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motion 1982/83: 548 av Hans Petersson i Röstånga (fp) hemställs att riksdagen beslutar att narkotikastrafflagen ändras så att även användande av illegal narkotika blir straffbart.

I motion 1982/83: 839 av Ola Ullsten m. fl. (fp) hemställs med hänvisning till vad som anförts i motion 1982/83: 837, såvitt nu är i fråga, att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring i narkotikastrafflagen så att även användande av illegal narkotika blir straffbart (yrkande 3).

I motion 1982/83: 1592 av Gunilla André m. fl. (c) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen beslutar att hos regeringen ett förslag om en samlad narkotikalagstiftning snarast framläggs (yrkande 3).

I motion 1982/83: 1666 av Tore Nilsson (m) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till förbud mot narkotikabruk.

I motion 1982/83: 2112 av Nils Carlshamre m. fl. (m) hemställs med hänvisning till vad som anförts i motion 1982/83: 2111, såvitt nu är i fråga.

- att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag till höjt minimi-
straff för grova narkotikabrott (yrkande 1),
- att riksdagen beslutar att 2 § i narkotikastrafflagen skall utgå (yrkande 2).

I motion 1982/83: 2162 av Blenda Littmarck (m) och Göran Ericsson (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om kriminalisering av konsumtion av illegal narkotika (yrkande 1).

Utskottet

Inledning

Som ett led i översynen av lagstiftningen mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten lade brottsförebyggande rådet i januari 1982 fram promemorian (PM 1982: 2) Narkotikabrott. I promemorian föreslogs vissa ändringar i bl. a. narkotikastrafflagen (1968: 64) beträffande regleringen av narkotikabrotten. Promemorian har remissbehandlats.

De förslag som läggs fram i propositionen grundar sig på promemorian och remissyttrandena däröver.

Regeringen har hösten 1982 tillkallat en narkotikakommission (S 1982: 09) med uppdrag att lämna förslag om samordnade insatser mot narkotikan. I kommissionens uppdrag ingår att lägga fram förslag om de ändringar i lagstiftningen rörande narkotika som behövs för att kampen mot narkotikan skall kunna föras mer effektivt. Kommissionen skall ha avslutat sitt arbete före utgången av år 1983.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till ändringar i narkotikastrafflagens straffbestämmelser. Huvudskälen härtill är att en del uppenbart straffvärda förfaranden med anknytning till narkotika har visat sig inte vara täckta av nu gällande bestämmelser.

Av narkotikastrafflagens nuvarande gärningsformer behålls enligt förslaget överlåtelse och innehav i oförändrad form. I stället för tillverkning föreslås framställning av narkotika bli straffbelagd. Den särskilda straffbeläggningen av saluhållande av narkotika föreslås avskaffad, då den saknar praktisk betydelse. Däremot föreslås att förvärv av narkotika i överlåtelsesyfte liksom bearbetning, transport, förvaring och vissa andra sådana kvalificerade befattningar med narkotika som inte är avsedd för eget bruk straffbeläggs särskilt. Även vissa åtgärder som är ägnade att främja narkotikahandel föreslås bli belagda med straff. Förslaget syftar till att kraftigt utvidga möjligheten att döma för medverkan, försök, förberedelse eller stämpling till narkotikabrott.

Vidare föreslås att en del former av grovt oaktsamma beteenden straffbeläggs. Enligt förslaget skall också göras åtskillnad mellan olovliga förfaranden med narkotika och åsidosättande av sådana föreskrifter som meddelats angående legal befattning med narkotika.

Särskilda regler föreslås om förverkande av föremål som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattning med narkotika, t. ex. haschpipor. Också i övrigt innebär förslaget att tillämpningsområdet för förverkandebestämmelserna vidgas väsentligt.

Förslaget innebär slutligen att den grundläggande bestämmelsen om vad som är att anse som narkotika tas in i narkotikastrafflagen. En därav föranledd följdändring föreslås i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1983.

En samlad narkotikalagstiftning

Regler rörande narkotika finns i flera författningar. Vad som avses med narkotika anges f. n. i narkotikaförordningen (1962:704) och den därtill anknytande kungörelsen (1972:113) med förordnande enligt 1 § narkotikaförordningen. Enligt bemyndigande i narkotikaförordningen har socialstyrelsen utfärdat en särskild kungörelse om tillämpningen av förordningen (SFS 1974:711) och en närmare förteckning över narkotika (SFS 1974:712). I förordningen finns vidare vissa straffbestämmelser som rör den legala narkotikahandlingen. Någon särskild straffbeläggning av gärningar som innefattar befattning med narkotika finns inte i brottsbalken. Bestämmelser om straff m. m. för olovlig befattning med narkotika finns i narkotikastrafflagen. För olovlig in- eller utförsel av narkotika finns straffbestämmelser i lagen om straff för varusmuggling.

I motion 1592 efterlyses en samlad narkotikalagstiftning.

Huvudsyftet med de ändringar i narkotikastrafflagen som läggs fram i propositionen är att kriminalisera vissa förfaranden med anknytning till narkotika som har visat sig inte vara täckta av nuvarande straffbestämmelser. Såsom anförs i propositionen kan också andra ändringar av den straffrättsliga regleringen än som föreslås i propositionen visa sig vara påkallade. Frågan härom prövas inom ramen för narkotikakommissionens arbete. Detsamma gäller frågan huruvida det bör göras en mera genomgripande omarbetning av narkotikastrafflagstiftningen och huruvida de centrala straffrättsliga bestämmelserna i så fall bör föras över till brottsbalken.

Enligt utskottets mening leder de förslag som läggs fram i propositionen, om de genomförs, till förbättringar av strafflagstiftningen på området från både systematisk och lagteknisk synpunkt. På grund härav och med tanke på de mera övergripande överväganden i samma riktning som narkotikakommissionen har att göra anser utskottet att önskemålen i motion 1592 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionen i här behandlad del.

De straffbara gärningsformerna

Nuvarande bestämmelser

Enligt 1 § narkotikastrafflagen döms den för narkotikabrott som uppsåtligt tar viss närmare angiven befattning med narkotika utan att vara berättigad därtill eller i strid mot villkor som gäller för tillstånd. Straffet är böter eller fängelse i högst tre år. Är brottet ringa skall enligt 2 § dömas för narkotikaförseelse till böter. Om brottet är grovt skall enligt 3 § dömas för grovt narkotikabrott till fängelse i lägst två år och högst tio år. Vissa kriterier anges för när brottet skall anses grovt.

De förfaranden som straffbeläggs enligt 1 § omfattar fyra olika gärningsformer: tillverkning, saluhållande, överlåtelse och innehav av narkotika.

Enligt 4 § narkotikastrafflagen är även försök, förberedelse och stämpling till narkotikabrott eller grovt narkotikabrott som inte avser innehav straffbara. Detsamma gäller medverkan till annat brott enligt lagen än sådant som avser innehav (5 §).

Förslag

I propositionen föreslås ändringar beträffande de olika gärningsformerna i 1 § narkotikastrafflagen.

Gärningsformerna *överlåtelse* och *innehav*: behålls enligt förslaget i oförändrad form (punkt 1 resp. 6 i förslaget till 1 §). Den särskilda straffbeläggningen av *saluhållande* av narkotika föreslås bli upphävd. Skälet härtill är att denna gärningsform bedöms sakna praktisk betydelse; saluhållande är i allt väsentligt straffbart redan som försök, förberedelse eller stämpling till överlåtelse. Vissa förfaranden med anknytning till saluhållande täcks vi-

dare i princip av den kriminalisering av vissa former av främjande av narkotikahandel som föreslås i propositionen.

Vidare föreslås att *framställning* av narkotika skall straffbeläggas i stället för tillverkning (punkt 2). Med framställning av narkotika anses även odling av narkotiska växter. I propositionen föreslås att straffansvaret skall begränsas till framställning av narkotika som är avsedd för missbruk.

I propositionen föreslås att *förvärv* av narkotika skall utgöra en särskild gärningsform, något som inte är fallet f. n. (punkt 3). Straffansvaret för förvärv av narkotika föreslås bli avgränsat till sådana fall då förvärvet har skett i överlåtelsesyfte.

Vissa *kvalificerade fall av befattning med narkotika*, som f. n. endast är att bedöma som innehav, föreslås i propositionen bli straffbelagda som en särskild gärningsform (punkt 4). Som straffbara förfaranden anges sålunda enligt förslaget anskaffning, bearbetning, förpackning, transport, förvaring eller annan sådan befattning med narkotika. Straffansvaret föreslås avgränsat till befattning med sådan narkotika som inte är avsedd för eget bruk.

Som en särskild gärningsform föreslås slutligen vissa *förfaranden som är ägnade att främja narkotikahandel* (punkt 5). Enligt förslaget straffbeläggs det sålunda att bjuda ut narkotika till försäljning, förvara eller befordra vederlag för narkotika, förmedla kontakter mellan säljare och köpare eller att företa någon annan sådan åtgärd. Det föreslås att straffansvaret skall vara begränsat på så sätt att förfarandet skall vara ägnat att främja narkotikahandel.

Förslaget i propositionen innebär vidare att möjligheter skapas att beivra de s. k. osjälvständiga brottsformerna, dvs. försök, förberedelse, stämpling och medverkan, till de olika gärningsformer som föreslås med undantag för innehav. Förslag härom upptas i 4 och 5 §§ narkotikastrafflagen.

I tre motioner riktas kritik mot de begränsningar av straffansvaret som föreslås i propositionen beträffande de gärningsformer som gäller annat än överlåtelse och innehav av narkotika (punkterna 2–5).

I motion 2301 förordas sålunda beträffande framställning att straffansvaret inte skall begränsas till att avse narkotika som är avsedd för missbruk, beträffande förvärv att straffansvaret inte skall begränsas till att gälla narkotika i överlåtelsesyfte, beträffande vissa kvalificerade fall av befattning med narkotika att straffansvaret inte skall begränsas till narkotika som inte är avsedd för eget bruk och beträffande förfaranden som är ägnade att främja narkotikahandel att straffansvaret inte skall begränsas till främjande av narkotikahandel utan gälla främjande av överlåtelse av narkotika. Ett yrkande av liknande innebörd upptas också i motion 2300. I motion 2314 kritiseras de inskränkningar i straffansvaret som föreslås beträffande narkotika avsedd för eget bruk.

I motion 2301 begärs också att vissa uttalanden rörande gärningsformen främjande av narkotikahandel inte skall ligga till grund för bestämmelsens tillämpning.

Utskottets överväganden

Huvudsyftet med de förslag rörande narkotikastrafflagens gärningsformer som läggs fram i propositionen är att straffbelägga vissa uppenbart straffvärda förfaranden med anknytning till narkotika som har visat sig inte vara täckta av nuvarande bestämmelser. Utskottet anser det angeläget att en utvidgad straffbeläggning av detta slag kommer till stånd.

Den utvidgning av det straffbara området som sålunda bör ske åstadkoms enligt förslaget i propositionen endast till en del genom införande av nya självständiga gärningsformer. Så är fallet beträffande gärningsformerna förvärv och förfaranden som är ägnade att främja narkotikahandel.

I fråga om gärningsformerna framställning och vissa kvalificerade fall av befattning med narkotika sker inte någon egentlig nykriminalisering. De förfaranden som ryms under dessa gärningsformer är enligt gällande rätt i det väsentliga straffbara som tillverkning eller innehav. Genom att förfaranden som enligt gällande rätt utgör innehav kommer att hänföras till annan gärningsform åstadkoms emellertid – genom de samtidigt föreslagna ändringarna i 4 och 5 §§ – en utvidgning av det straffbara området på så sätt att ansvar kan förekomma också för de osjälvständiga brottsformerna (försök, förberedelse, stämpling och medverkan); så skulle inte bli fallet om förfarandet skulle vara hänförligt till gärningsformen innehav. Vad nu har sagts har till viss del också giltighet beträffande gärningsformen förvärv. Till en del sker också en vidgad kriminalisering på så sätt att situationer som avser vissa kvalificerade fall av befattning med narkotika och som f. n. endast kan bedömas som osjälvständiga brott, t. ex. försök, blir straffbara som självständiga brott.

Utskottet godtar i princip det sätt på vilket straffbeläggningsen beträffande narkotikabrott föreslås ske. Det förslag rörande den systematiska uppbyggnaden av de olika gärningsformerna som läggs fram i propositionen kan utskottet också ansluta sig till. Utskottets ställningstagande innebär att utskottet godtar förslaget i propositionen att reglerna om ansvar för de osjälvständiga brottsformerna skall vara tillämpliga vid de gärningsformer som inte avser innehav. Till frågan om de osjälvständiga brottsformerna vid innehav återkommer utskottet i det följande.

Beträffande den närmare reglering av de olika gärningsformerna som föreslås i propositionen skall först sägas att utskottet inte har något att erinra mot att gärningsformerna *övertåtelse* och *innehav* behålls i oförändrad form. Utskottet har inte heller någon erinran mot förslaget att den särskilda straffbeläggningsen av *sahuhållande* av narkotika skall upphävas. I fråga om övriga föreslagna gärningsformer har utskottet följande att anföra.

Utskottet finner det ändamålsenligt att *framställning* av narkotika straffbeläggs i stället för tillverkning. Härigenom kommer även odling av narkotiska växter att kunna bestraffas. F. n. torde ansvar för sådana gärningar inträda först i och med att förutsättningarna för ansvar för innehavsbrott föreligger.

Genom att odling av narkotiska växter skall anses som framställning blir också reglerna om ansvar för de osjälvständiga brottsformerna tillämpliga: det blir alltså, till skillnad från vad som f. n. gäller, möjligt att beivra medverkan, liksom försök och förberedelse, till odling av sådana växter. Det finns emellertid enligt utskottets mening anledning att ifrågasätta hur omfattande kriminaliseringen bör vara i dessa fall. Ett riktmärke härvidlag måste vara att andra än de i praktiken straffvärda fallen inte skall täckas när det gäller de osjälvständiga brottsformerna. Med denna utgångspunkt anser utskottet, i överensstämmelse med vad som föreslås i propositionen och till skillnad från vad som förordas i motionerna, att straffansvaret för dessa fall bör avgränsas till att gälla framställning av narkotika som är avsedd för missbruk. Sker odling av en narkotisk växt i viltvårdssyfte eller för prydnadsändamål anser utskottet det tillräckligt att ansvar för innehav kan förekomma. Att här öppna möjlighet att utkräva ansvar också för försök, förberedelse m. m. anser utskottet inte motiverat. Med den avgränsning av det straffbara området som utskottet sålunda förordar undviker man också att t. ex. handel med hampfrö som fågelfoder mer generellt skulle falla under straffansvar.

F. n. är *förvärv av narkotika* inte särskilt straffbelagt. I princip kan den som förvärvat narkotika därför straffas först sedan han har fått narkotikan i sin besittning och då för innehav av narkotika. Detta innebär att medverkan till förvärv, liksom försök, förberedelse och stämpling till sådan gärning, f. n. inte är förenade med straffansvar.

Utskottet anser att, såsom föreslås i propositionen, förvärv av narkotika bör straffbeläggas särskilt och att också därtill anknutna osjälvständiga brottsformer bör kunna medföra ansvar. Även beträffande denna gärningsform finns det anledning att ifrågasätta straffansvarets omfattning. För att kriminaliseringen inte skall bli omotiverat omfattande anser utskottet att straffansvaret – i enlighet med förslaget i propositionen och i motsats till vad motionärerna föreslår – bör inskränkas till sådana fall då förvärvet har skett i överlåtelsesyfte. Ty det är ju dessa fall som är verkligt straffvärda och det är beträffande dessa som det finns anledning att kunna beivra också de osjälvständiga brottsformerna. Om förvärvet gäller narkotika som är avsedd för eget bruk är det enligt utskottets mening fullt tillräckligt att ansvar för innehav kan förekomma. Och det finns knappast något kriminalpolitiskt behov av att beträffande förvärv för eget bruk straffbelägga de osjälvständiga brottsformerna.

Enligt utskottets uppfattning är det värdefullt att de *kvalificerade former av befattning med narkotika* som avses i propositionen och som i dag endast är att bedöma som innehav straffbeläggs som en särskild gärningsform. Härigenom åstadkommer man att medverkan, försök, förberedelse och stämpling till sådana befattningar som gärningsformen omfattar blir straffbara. Vad som härvidlag är straffvärt är enligt utskottets mening befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk. Gäller befattningen narkotika för eget bruk är det enligt utskottets mening tillräckligt att ansvar för innehav kan förekomma. Utskottet kan alltså inte ställa sig bakom motionsönskemålen om att gärningsformen skall avse också narkotika avsedd för eget bruk.

Utskottet finner det påkallat att vissa förfaranden *som är ägnade att främja narkotikahandel* straffbeläggs som en särskild gärningsform. Att såsom föreslås i två av motionerna straffansvaret generellt bör gälla för åtgärder som är ägnade att främja all överlåtelse av narkotika eller utan någon som helst begränsning härvidlag anser utskottet skulle föra alltför långt samtidigt som det straffbelagda området skulle bli oklart på ett betänkligt sätt. Såsom föreslås i propositionen finner utskottet det lämpligt att straffansvaret avgränsas till åtgärder som typiskt sett är ägnade att främja den mer organiserade eller eljest grövre narkotikabrottsligheten. I enlighet med vad som föreslås i propositionen bör en sådan avgränsning komma till uttryck genom att det föreskrivs att förfarandet skall vara ägnat att främja narkotikahandel.

I den i propositionen föreslagna lagtexten anges beträffande denna gärningsform exempel på förfaranden som kan vara ägnade att främja narkotikahandel. Dessa är samtliga sådana som typiskt sett har en mer omedelbar anknytning till omsättningen av narkotika och som i detta hänseende har en viss konkretion. Såsom departementschefen anför i specialmotiveringen till förslaget (*prop. s. 34*) faller sålunda utanför det straffbara området sådana förfaranden som måhända kan antas främja narkotikahandel i stort men som inte har anknytning till konkreta transaktioner. Av kriminaliseringen berörs alltså enligt vad departementschefen uttalar inte allmänt lovprisande av eller reklam för narkotikamissbruk, instruktioner om hur narkotika brukas, allmänna beskrivningar av var och hur narkotika brukar säljas och andra förfaranden av detta slag. — Utskottet delar departementschefens uppfattning om kriminaliseringens omfattning, och utskottet tar därmed avstånd från vad som i detta hänseende anförs i motion 2301.

Enligt utskottets mening finns det inte, till skillnad från vad som anförs motionsvägen, någon anledning att befara att de avgränsningar av det straffbara området som utskottet förordat i det föregående bör föranleda några svårigheter i den praktiska tillämpningen. I och för sig är utskottet inte främmande för att det någon enstaka gång kan uppstå tvekan huruvida ett visst förfarande eller befattning med narkotika har skett för det ändamål

eller sylte som förutsätts för straffbarhet enligt de olika gärningsformerna. Att av det skälet, såsom förordas i motionerna, avstå från att göra erforderliga avgränsningar av det straffbara området beträffande de olika gärningsformerna finner utskottet skulle inge betänkligheter från rättssäkerhets synpunkt.

Utskottets ställningstagande under detta avsnitt innebär sammanfattningsvis att utskottet tillstyrker bifall till förslaget i propositionen beträffande de straffbara gärningsformerna i 1 § narkotikastrafflagen. Motionsyrkandena i motsvarande del avstyrks. Utskottet tillstyrker vidare förslaget i propositionen beträffande regleringen i 4 och 5 §§ samma lag av de osjälvständiga brottsformerna i vad avser annat brott än innehav av narkotika.

De osjälvständiga brottsformerna vid innehavsbrottet

Nuvarande bestämmelser

Enligt 4 § narkotikastrafflagen är försök, förberedelse och stämpling till narkotikabrott och grovt narkotikabrott som avser tillverkning, saluhållande eller överlåtelse f. n. straffbelagda. Motsvarande gäller inte innehav. Inte heller medverkan till innehav är straffbelagt. Däremot är enligt 5 § medverkan till alla andra brott enligt lagen straffbara.

Förslag

I propositionen föreslås att reglerna i 4 § narkotikastrafflagen om försök, förberedelse och stämpling skall gälla beträffande de nya gärningsformer som föreslås i 1 §. Enligt propositionen bör även i fortsättningen försök, förberedelse och stämpling till innehav inte föranleda straffansvar. I fråga om medverkansreglerna i 5 § föreslås i propositionen inte heller någon ändring vad gäller innehav av narkotika; medverkan till innehav skall alltså också fortsättningsvis vara straffritt. För de övriga gärningsformerna skall ansvar för medverkan förekomma.

I motionerna 2299, 2301 och 2314 begärs att också vid innehav av narkotika de osjälvständiga brottsformerna skall vara tillämpliga. Den bärande tanken i motionerna är att samhället därigenom uttryckligen skulle markera att ingen hantering av narkotika, som inte är medicinskt eller vetenskapligt motiverad, kan godtas.

Utskottets överväganden

De ändringar beträffande de olika gärningsformerna i 1 § narkotikastrafflagen som föreslås i propositionen och som utskottet i det föregående har godtagit innebär en inte obetydlig utvidning av det straffbara området. Utöver den rena nykriminalisering som görs sker utvidgningen framför allt på det sättet att vissa kvalificerade förfaranden med och situationer rörande narkotika, för vilka ansvar f. n. kan inträda först i och med att förutsättningarna för innehav föreligger, i fortsättningen straffbeläggs redan som

osjälvständiga brott. Som beskrivits i det föregående åstadkoms en sådan ordning genom att man skapar nya gärningsformer och till dessa kopplar ansvar för de osjälvständiga brottsformerna. Effekterna av regleringen blir alltså med andra ord att vissa förfaranden med narkotika som i dag är straffria därför att förfarandet inte utgör ett fullbordat innehav kan straffas som försök, förberedelse m. m. till någon av de nya gärningsformerna.

Den beskrivna utvidgningen av straffansvaret när det gäller de nya gärningsformerna omfattar, som framgår av vad som sagts i föregående avsnitt, mer kvalificerade befattningar med narkotika. Utskottet har godtagit en sådan avgränsning av ansvaret och anser att därigenom det intresse av kriminalisering som finns blir tillgodosett. Genom den nya regleringen av narkotikabrottets gärningsformer får kriminaliseringen av innehav självständig betydelse i huvudsak vid innehav för eget bruk.

Utskottet anser att det under sådana förhållanden skulle föra för långt att såsom motionärerna föreslår straffbelägga de osjälvständiga brottsformerna vid innehavsbrottet. Härtill kommer att innehavsbrottet är av sådant slag att betydande svårigheter skulle uppstå att med en godtagbar precision förutse vilka förfaranden som exempelvis ett generellt medverkansansvar i praktiken skulle omfatta; resultatet skulle sannolikt bli en överkriminalisering.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 2299, 2301 och 2314 i här behandlade delar.

Kriminalisering av narkotikamissbruk

Narkotikastrafflagen stadgar straff för den som *innehär* narkotika. Med innehav torde närmast vara att förstå detsamma som besittning. Själva missbruket som sådant är däremot inte kriminaliserat.

I sex motioner framställs yrkanden som går ut på att förbrukningen eller användandet av illegal narkotika skall kriminaliseras.

Utskottet behandlade förra året ett motionsyrkande om att själva nyttjandet av narkotika borde kriminaliseras. I sitt av riksdagen godkända betänkande (JuU 1981/82:47 s. 16) uttalade utskottet att det inte fanns anledning att överväga en ordning som innebar att narkotikamissbruk som sådant straffbeläggs. Utskottet finner nu inte skäl till annan uppfattning i denna fråga. De aktuella yrkandena i motionerna 548, 839, 1666, 2162, 2301 och 2314 avstyrks alltså.

Straffsatserna m. m. för narkotikabrott

I fyra motioner tas upp frågor med anknytning till straffsatserna för narkotikabrotten. I motionerna 2112, 2299, 2300 och 2314 förespråkas att brottsrubriceringen narkotikaförseelse avskaffas. Enligt motionärerna bör överträdelse av narkotikastrafflagen bedömas som åtminstone narkotikabrott. Motionärerna menar att med en sådan ordning ges samhället bättre möjligheter att ingripa mot vad som betecknas som den lilla narkotika-

marknaden: bl. a. skulle polisens spanings- och utredningsarbete underlättas.

I motion 2112 begärs också att minimistraffet för grovt narkotikabrott höjs, och i motion 2300 förordas, såsom den får förstås, att böter slopas i straffskalan för narkotikabrott.

Brotten i narkotikastrafflagen är indelade i tre grader: narkotikaförseelse (2 §), narkotikabrott (1 §) och grovt narkotikabrott (3 §). Straffskalan omfattar för narkotikaförseelse endast böter, för narkotikabrott böter eller fängelse i högst tre år och för grovt narkotikabrott fängelse i lägst två och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall enligt 3 § särskilt beaktas om det har utgjort ett led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett särskilt stor mängd narkotika eller eljest varit av särskilt farlig eller hänsynslös art; bedömningen skall grundas på en sammanvägning av omständigheterna i det särskilda fallet.

Om smuggling av narkotika ges straffbestämmelser i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling. Även varusmugglingsbrotten är indelade i tre grader. Straffet för varusmuggling avseende narkotika är böter eller fängelse i högst tre år. Är varusmugglingen med hänsyn till godsets värde och övriga omständigheter att anse som ringa är straffet böter, högst 1 000 kr. Är varusmugglingen att anse som grov och har gärningen gällt narkotika skall dömas till fängelse lägst två och högst tio år.

Straffsatserna för narkotikabrott och grovt narkotikabrott höjdes senast genom lagstiftning våren 1981 (prop. 1980/81: 76, JuU 25). Maximistraffet för narkotikabrott höjdes från fängelse i två år till tre år och minimistraffet för grovt narkotikabrott höjdes från ett till två års fängelse. Motsvarande höjning av straffskalorna beslutades samtidigt beträffande smuggling av narkotika. Lagstiftningen trädde i kraft den 1 juli 1981 (SFS 1981: 226 och 227).

I lagstiftningsärendet förelåg för prövning motionsyrkanden rörande straffsatserna för narkotikabrott som innefattade önskemål om skärpningar av dessa av i huvudsak samma slag som framförs i förevarande motioner.

I sitt av riksdagen godkända betänkande avstyrkte utskottet bifall till motionerna.

Vid bedömningen av motionsspörsmålen rörande de lindrigare narkotikabrotten erinrade utskottet inledningsvis om den princip som ligger till grund för kriminaliseringen på området, nämligen att varje olovligt innehav av ett narkotiskt medel är straffbart. Detta innebär att varje olovligt innehav av narkotika, hur obetydligt det än är, i princip faller under narkotikastrafflagens bestämmelser. Mot den bakgrunden fann utskottet att det fanns skäl att bibehålla beteckningen narkotikaförseelse för ringa brott mot narkotikastrafflagen.

Beträffande straffsatserna för narkotikabrott av lindrigare slag anförde

utskottet bl. a. att det för vissa kategorier av dem som begår sådana narkotikabrott kan ifrågasättas om böter i alla lägen är en ändamålsenlig påföljd. Utskottet fann emellertid inte skäl att förorda att böter avskaffades för de lindrigaste narkotikabrotten. Från kriminalpolitiska synpunkter var det enligt utskottets uppfattning inte heller påkallat att införa fängelse i straffskalan för narkotikaförseelse.

När det gällde straffsatserna för de allvarigare brotten ansåg utskottet att andra ändringar än dem som hade föreslagits i propositionen inte borde ske.

Även förra året behandlade utskottet motionsyrkanden rörande straffsatserna m. m. för narkotikabrott av i huvudsak samma slag som nu tas upp i de i detta ärende aktuella motionerna. Utskottet fann därvid inte anledning till annat ställningstagande än det utskottet intagit året före. Med tanke på att narkotikastrafflagen var föremål för översyn såvitt gällde gärningsbeskrivningarna (den översyn som lett fram till förevarande lagstiftningsärende) ansåg utskottet att det ändå kunde finnas skäl att i samband med översynen uppmärksamma huruvida straffskalorna för de olika narkotikabrotten var ändamålsenligt utformade. Detta gällde särskilt straffsatserna för narkotikaförseelse och narkotikabrott. Intresset av förändringar härvidlag var emellertid enligt utskottets uppfattning främst förestavat av lagtekniska och processrättsliga skäl och inte av ett behov av att ändra gärningarnas straffvärde, och det kunde därför inte ensamt tillmätas avgörande betydelse. Härtill kom att det enligt utskottets mening var svårt att ta ställning till frågan om straffsatserna för de aktuella brotten eftersom man ännu inte visste vilka effekter i rättstillämpningen som de år 1981 beslutade straffskärpningarna lett till.

Utskottet fann det också angeläget att närmare få belyst vilka effekter av bl. a. kriminalpolitisk och social art som tillämpningen av riksåklagarens år 1980 utfärdade anvisningar om åtalsunderlåtelse vid narkotikabrottslighet hade lett till.

De berörda frågorna hade enligt utskottets mening en naturlig anknytning till det arbete på den översyn av narkotikastrafflagen som pågick i regeringskansliet. Utskottet, som utgick från att frågorna skulle komma att uppmärksammas utan något riksdagens tillkännagivande, avstyrkte bifall till motionerna. Riksdagen följde utskottet (JuU 1981/82: 47).

I den proposition som utskottet nu behandlar förklarar departementschefen att de frågor om bl. a. straffskalornas utformning som utskottet berört i sitt nyss nämnda betänkande tillhör dem som prövas inom ramen för narkotikakommissionens arbete.

Av det anförda framgår att de frågor rörande utformningen av straffskalorna för narkotikabrotten som berörs i motionerna övervägs av narkotikakommissionen. Härvid torde den därmed intimt sammanhängande frågan om bibehållande av brottsrubriceringen narkotikaförseelse inte kunna förbigås. Ett ställningstagande från narkotikakommissionen i de aktuella frå-

gorna bör vara att vänta under år 1983. Med hänsyn härtill finner utskottet att något särskilt uttalande eller annan åtgärd från riksdagens sida inte påkallas med anledning av motionsyrkandena. Utskottet avstyrker bifall till motionerna 2112, 2299, 2300 och 2314 i nu behandlade delar.

Förverkande

I 6 § narkotikastrafflagen finns bestämmelser om förverkande. I sin nuvarande utformning innebär de i korthet följande. Bestämmelserna tar först och främst sikte på narkotika som har varit föremål för brott enligt lagen eller värdet därav samt vinning av sådant brott (1 st.). Föremål som har använts som hjälpmedel vid brott enligt lagen eller värdet av sådant föremål får också förklaras förverkat om det är påkallat till förebyggande av brott eller eljest särskilda skäl föreligger (2 st.). Vidare skall injektions-sprutor eller kanyler, som påträffas under vissa omständigheter, förklaras förverkade om det inte är uppenbart obilligt (3 st.). Förverkande av dessa föremål kan ske oberoende av om de utgjort hjälpmedel vid brott eller inte.

De i propositionen föreslagna ändringarna i narkotikastrafflagens straffbestämmelser medför en väsentlig utvidgning av förverkandemöjligheterna. I propositionen föreslås härutöver att, genom ändringar i 6 §, förverkandebestämmelsernas tillämpningsområde vidgas. Bl. a. föreslås ett tillägg till paragrafens andra stycke enligt vilket förverkande också skall kunna ske av egendom med vilken tagits befattning som utgör brott enligt lagen. Förslaget innebär en anpassning av narkotikastrafflagens förverkandebestämmelser till motsvarande bestämmelser i brottsbalken. Den föreslagna föreskriften tar närmast sikte på förberedelsebrott men kan också vara av betydelse vid sådan befattning med vederlag för narkotika som utgör främjande av narkotikahandel.

Enligt en ändring som i propositionen föreslås i paragrafens tredje stycke skall också andra föremål än injektionssprutor och kanyler som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattning med narkotika kunna förklaras förverkade under samma förutsättningar som f. n. gäller för injektionssprutor och kanyler.

I anslutning till sina överväganden rörande förverkandereglerna redovisar departementschefen att narkotikakommissionen kommer att ta ställning till frågan om behov föreligger av ytterligare utvidgning av förverkandereglerna och till hur reglerna i så fall bör utformas.

I motion 2301 begärs att man utan att avvakta kommissionens arbete gör ytterligare utvidgning av möjligheterna till förverkande. Enligt motionärerna bör en sådan utvidgning efter mönster av vad som föreskrivs i jaktlagen (1938: 274) gälla bl. a. motorfordon som använts som hjälpmedel vid brott. – I motionen uttalas vidare att vissa motivuttalanden rörande begränsning i möjligheterna till förverkande av egendom som är särskilt ägnad att användas för missbruk inte bör ligga till grund för den praktiska tillämpningen.

Utskottet vill för sin del först säga att det från flera synpunkter måste anses angeläget att alla föremål – och inte bara såsom f. n. injektionssprutor och kanyler – som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattning med narkotika som varit föremål för brott enligt lagen bör kunna förklaras förverkade. Den föreskrift härom som enligt propositionen föreslås bli intagen i 6 § tredje stycket bör därför godtas. Föreskriften blir tillämplig på bl. a. haschpipor, kokainskedar, vägar och liknande föremål som används vid haschmissbruk eller annan hantering av illegal narkotika.

En förutsättning för förverkande av föremålen är att de påträffas hos någon som begått brott enligt narkotikastrafflagen eller påträffas i utrymme som disponeras av honom eller i förbindelse med narkotika som har varit föremål för brott enligt lagen. I detta hänseende föreslås inte någon ändring i paragrafen. Med hänvisning till den förutsättning för förverkande som föreskrivs uttalar departementschefen i specialmotiveringen till 6 § (prop. s. 38) att förverkande inte utan vidare kan ske av exempelvis haschpipor som innehåser som souvenirer. Det är detta uttalande som motionärerna vänder sig mot.

Enligt utskottets uppfattning finns det inte någon anledning till invändning mot departementschefens nyss återgivna uttalande som väl harmoniserar med lagtexten. Den medger att t. ex. en haschpipa, som uppges vara en souvenir, förklaras förverkad om den påträffas hos någon som har begått brott enligt narkotikastrafflagen. Skäl att nu överväga någon ändring i bestämmelsen vad gäller förutsättningarna för förverkande föreligger inte. Utskottet avstyrker bifall till motion 2301 i denna del.

Vad härefter gäller önskemålet i motionen om vidgade möjligheter att förverka motorfordon vill utskottet erinra om att gällande bestämmelser redan f. n. ger möjligheter till förverkande av t. ex. bilar som använts som hjälpmedel vid narkotikabrott. Motsvarande gäller enligt förverkandebestämmelserna i brottsbalken vid brott enligt balken. Mot den bakgrunden och då frågan om en ändring av förverkandereglerna i det hänseende som förespråkas i motionen rymmer svårbemästrade lagtekniska och rättspolitiska spörsmål anser utskottet att det inte finns skäl att föregripa narkotikakommissionens arbete med att pröva frågan om behov av ytterligare utvidgning av förverkandereglerna. Utskottet avstyrker därför motion 2301 i nu behandlad del.

Utskottet har inte någon erinran mot de övriga i propositionen framlagda ändringarna beträffande förverkandereglerna i 6 § narkotikastrafflagen.

Narkotikabegreppet

Vad som avses med narkotika anges f. n. i narkotikaförordningen och den därtill anknyttande kungörelsen med förordnande enligt 1 § narkotikaförordningen. Enligt bemyndigande i narkotikaförordningen har socialstyrelsen utfärdat en närmare förteckning över narkotika (SFS 1974: 712).

I propositionen föreslås att man för över den grundläggande bestämning-

en av vad som är att anse som narkotika till narkotikastrafflagen. En bestämmelse i ämnet upptas i 8 §. Den bygger på den nuvarande föreskriften i narkotikaförordningen. En ändring föreslås dock så till vida att de grundläggande förutsättningarna för att en vara skall anses som narkotika skall framgå av själva lagen.

Utskottet har inte någon erinran mot förslaget i denna del.

I motion 2300 begärs att frön till växten *Cannabis sativa* L skall räknas som cannabis och uppföras på narkotikaförteckningen.

Enligt socialstyrelsens narkotikaförteckning förstås med narkotika bl. a. cannabis. Därmed förstås de ovanjordiska delarna av varje växt av släktet *Cannabis*, från vilka hartset inte har blivit extraherat. Som cannabis räknas inte frön från växten. Ur växten cannabis erhålls hasch och marihuana.

Cannabis är en hampväxt. Hampfrö används som fägelbaser och för sådan användning sker också handel med hampfrö. Såsom utskottet anför under avsnittet De straffbara gärningsformerna har utskottet – genom sitt ställningstagande till frågan om avgränsningen av gärningsformen framställning av narkotika – bl. a. velat undvika att handeln med hampfrö som fägelbaser mer generellt skulle falla under straffansvar. I konsekvens härmed avstyrker utskottet bifall till motion 2300 i nu behandlad del.

Återstående motionsyrkanden

I motion 268 begärs att narkotikakommissionen genom tilläggsdirektiv ges i uppdrag att lägga fram förslag som syftar till en samordning av samhällets insatser på lokal och regional nivå när det gäller narkotikabekämpningen. – Motionärerna begär också att riksdagen uttalar sig för att en särskild myndighet bör få ansvaret för samordningen av olika åtgärder mot narkotikamissbruket. Enligt motionärerna upptas ett förslag härom i den slutrapport som utredningen om narkotikamissbrukets omfattning för en tid sedan har lagt fram. – Slutligen förespråkas i motionen att regeringen tar initiativ till nordiska och internationella åtgärder för bekämpande av narkotikahandlingen.

I motion 2300 förespråkas en mer restriktiv inställning till cannabis från samhällets sida. Enligt motionärerna bör riksdagen uttala sig i sådan riktning.

Utskottet behandlar först önskemålen i motion 268.

Som redan inledningsvis nämnts har regeringen hösten 1982 tillkallat en narkotikakommission med uppdrag att lämna förslag om samordnade insatser mot narkotikan. De åtgärder som är aktuella för kommissionen är av många olika slag. Med anledning av motionsönskemålen skall här endast nämnas följande härom.

Kommissionen har enligt sina direktiv (Dir. 1982: 100) att lägga fram förslag om bl. a. insatser genom internationella organ i syfte att effektivt motverka världshandeln med narkotikan. I sitt arbete bör kommissionen beakta bl. a. samarbetet med de övriga nordiska länderna.

Det ankommer vidare på kommissionen att för sina förslag utnyttja de erfarenheter som vunnits hos olika myndigheter, genom olika utredningar, i forskningen samt hos de frivilliga organisationerna på området. I direktiven riktas uppmärksamhet särskilt på de kommunala och regionala handlingsprogram som finns eller är under utarbetande och behovet att verka för att dessa erfarenheter sprids och nyttiggörs. Kommissionen skall i detta sammanhang verka för samordning av insatserna genom skolan, socialtjänsten, hälso- och sjukvården, kriminalvården, polisen och tullen.

– Kommissionen skall ha avslutat sitt arbete under år 1983.

Utredningen om narkotikamissbrukets omfattning har för en tid sedan lagt fram en slutrapport med förslag om hur narkotikamissbruket bör följas (Ds S 1982: 13). I rapporten konstateras att ett stort antal myndigheter och andra organ har uppgifter när det gäller att ta fram information som rör narkotikamissbrukets omfattning och förändringar. Enligt vad som framhålls i rapporten är det rationellt och önskvärt att uppföljningen av utvecklingen inom hela drogområdet sker samordnat. Det föreslås därför att en enda myndighet tilldelas ansvaret för en samlad uppföljning om området.

– Rapporten remissbehandlas f. n.

Som framgår av det anförda omfattas de frågor som tas upp i motionen till stor del av det uppdrag som regeringen har gett till narkotikakommissionen. Utskottet anser att riksdagen inte genom några särskilda uttalanden bör föregripa resultatet av kommissionens arbete eller de överväganden som inom regeringen kan komma att ske med anledning av den nyss nämnda slutrapporten. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 268.

När det sedan gäller önskemålet i motion 2300 om en mer restriktiv inställning till cannabis från samhällets sida vill utskottet anföra följande.

Cannabis är att anse som narkotika. Till följd härav är bl. a. narkotikastrafflagen tillämplig beträffande all olovlig befattning med cannabis. Trots den debatt rörande en avkriminalisering av cannabismissbruk som tid efter annan förekommit i Sverige och utomlands kan sägas att samhällets inställning till cannabis har blivit mer restriktiv. Ett uttryck för en strängare syn på cannabispreparaten är de nya anvisningar rörande åtalsunderlåtelse vid narkotikabrottslighet som riksåklagaren utfärdat i ett cirkulär till landets åklagare i början av år 1980 (riksåklagarens cirkulär RÅC I: 94). I cirkuläret förordas bl. a. en mer restriktiv praxis för åtalsunderlåtelse beträffande innehav av cannabis.

Utskottet anser att det i första hand ankommer på berörda myndigheter inom rättsväsendet att, med utgångspunkt i gällande regler och i kunskaperna om cannabispreparatens fördärlighet, avgöra vilken betydelse en olovlig befattning med cannabis skall tillmätas i straffrättskipningen. Och i detta hänseende är det inte lämpligt att statsmakterna gör något särskilt uttalande. En annan sak är att man genom åtgärder på t. ex. lagstiftningssidan kan åstadkomma en mer skärpt inställning till cannabis. Utskottet anser dock inte något sådant vara påkallat.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 2300 i behandlad del.

Övriga förslag i propositionen

De förslag som läggs fram i propositionen och som utskottet inte särskilt behandlat i det föregående föranleder inget uttalande från utskottets sida.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *en samlad narkotikalagstiftning*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 1592 i denna del (yrkande 3).
2. beträffande *de straffbara gärningsformerna m. m.*
  - a) att riksdagen med avslag på motion 1982/83: 2300 i denna del (yrkande 5), motion 1982/83: 2301 i denna del (yrkande 1) och motion 1982/83: 2314 i denna del (delvis) antar 1 § i det genom proposition 1982/83: 141 framlagda förslaget till lag om ändring i narkotikastrafflagen (1968: 64).
  - b) att riksdagen med avslag på motion 1982/83: 2301 i denna del (yrkande 3) godkänner vad utskottet anført beträffande kriminaliseringens omfattning vid förfaranden som är ägnade att främja narkotikahandel.
  - c) att riksdagen med avslag på motion 1982/83: 2299 i denna del (yrkande 2), motion 1982/83: 2301 i denna del (yrkande 4) och motion 1982/83: 2314 i denna del (delvis) godkänner vad utskottet anført beträffande de osjälvständiga brottsformerna vid innehavsbrottet.
  - d) att riksdagen antar 4 och 5 §§ i det under moment 2 a) nämnda lagförslaget.
3. beträffande *kriminalisering av narkotikamissbruk*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 548, motion 1982/83: 839 i denna del (yrkande 3), motion 1982/83: 1666, motion 1982/83: 2162 i denna del (yrkande 1), motion 1982/83: 2301 i denna del (yrkande 2) och motion 1982/83: 2314 i denna del (delvis).
4. beträffande *avskaffande av brottsrubriceringen narkotikaförseelse*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 2112 i denna del (yrkande 2), motion 1982/83: 2299 i denna del (yrkande 1), motion 1982/83: 2300 i denna del (yrkande 3) och motion 1982/83: 2314 i denna del (delvis).
5. beträffande *straffsatserna för narkotikabrott*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 2300 i denna del (yrkande 2).
6. beträffande *straffsatserna för grovt narkotikabrott*
att riksdagen avslår motion 1982/83: 2112 i denna del (yrkande 1).

7. beträffande *utvidgning av möjligheterna till förverkande* att riksdagen avslår motion 1982/83: 2301 i denna del (yrkande 5 delvis),
8. att riksdagen antar 6 § i det under moment 2 a) nämnda lagförslaget,
9. beträffande *förverkandebestämmelsernas tillämpning* att riksdagen med avslag på motion 1982/83: 2301 i denna del (yrkande 5 delvis) godkänner vad utskottet anfört i detta hänseende,
10. att riksdagen antar 8 § i det under moment 2 a) nämnda lagförslaget,
11. beträffande *frön från cannabisväxter* att riksdagen avslår motion 1982/83: 2300 i denna del (yrkande 4),
12. beträffande *uppdrag till narkotikakommissionen m. m.* att riksdagen avslår motion 1982/83: 268,
13. beträffande *en mer restriktiv inställning till cannabis* att riksdagen avslår motion 1982/83: 2300 i denna del (yrkande 1),
14. att riksdagen antar det under moment 2 a) nämnda lagförslaget i den mån det inte omfattas av utskottets hemställan ovan,
15. att riksdagen antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1960: 418) om straff för varusmuggling.

Stockholm den 3 maj 1983

På justitieutskottets vägnar
BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Eric Jönsson (s), Arne Nygren (s), Helge Klöver (s), Arne Svensson (m), Gunilla André (c), Karl-Gustaf Mathsson (s), Ulla-Britt Åbark (s), Sven Munke (m), Hans Petersson i Röstånga (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Hans Göran Franck (s), Inger Wickzén (m), Birthe Sörestedt (s) och Elving Andersson (c).

Reservationer

1. De straffbara gärningsformerna m. m. (mom. 2)

Bertil Lidgard (m), Arne Svensson (m), Gunilla André (c), Sven Munke (m), Hans Petersson i Röstånga (fp), Inger Wickzén (m) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 13 med "Utskottet finner" och som slutar på s. 15 med "av narkotika" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill mer allmänt framhålla att de aktuella gärningsformerna genomgående i propositionen har getts en ganska snäv utformning när det gäller att ange det straffbara området. Härigenom kommer enligt utskottets mening vissa förfaranden med anknytning till narkotika att även framdeles vara straffria. Det kan ifrågasättas om en sådan ordning är lämplig. Med tanke på den betydelse som straffrättskipningen har i kampen mot narkotikan anser utskottet att man bör överväga att göra en försiktig utvidgning i förhållande till förslagen i propositionen av det straffbara området för de olika gärningsformerna. Även av andra mera praktiska skäl kan det finnas anledning att något ändra utformningen av gärningsformerna. Såsom dessa föreslås utformade enligt propositionen krävs för straffbarhet att ett förfarande eller en befattning med narkotika har skett för ett visst angivet ändamål eller syfte. Enligt utskottets uppfattning finns det risk för att sådana begränsningar av det straffbara området skapar svårigheter i den praktiska tillämpningen: polis och åklagare kan förutsättas få svårt att vederlägga invändningar från den misstänktes sida, t. ex. att narkotika varit avsedd för eget bruk. Även annars kan det med den utformning av bestämmelserna som föreslås i propositionen många gånger komma att bli svårt att styrka t. ex. att narkotikan varit avsedd för sådant ändamål som förutsätts för straffbarhet.

Utskottet övergår nu till att behandla de aktuella gärningsformerna mera i detalj.

Utskottet finner det ändamålsenligt att *framställning* av narkotika straffbeläggs i stället för *tillverkning*. Härigenom kommer även *odling* av narkotiska växter att kunna bestraffas. F. n. torde ansvar för sådana gärningar inträda först i och med att förutsättningarna för ansvar för innehavsbrott föreligger.

Genom att odling av narkotiska växter skall anses som framställning blir också reglerna om ansvar för de osjälvständiga brottsformerna tillämpliga: det blir alltså, till skillnad från vad som f. n. gäller, möjligt att beivra medverkan, liksom försök och förberedelse, till odling av sådana växter. Det finns emellertid enligt utskottets mening anledning att ifrågasätta hur omfattande kriminaliseringen bör vara i dessa fall. I propositionen föreslås att tillämpningsområdet begränsas till framställning av narkotika som är avsedd för missbruk. Även om det är dessa gärningar som främst är straffvärda anser utskottet det olämpligt att begränsa det straffbara området på det sätt som görs i propositionen. För att undvika svårigheter i den praktiska tillämpningen, t. ex. när det gäller bevisningen, bör enligt utskottets mening, såsom föreslås i motionerna, varje olovlig framställning av narkotika omfattas av denna gärningsform. Att man därigenom också straffbelägger försök, förberedelse m. m. till sådan odling av narkotiska växter som sker i viltvårdssyfte eller för prydnadsändamål anser utskottet inte inge några betänkligheter. Ty även sådan odling är ju redan f. n. straffbar, låt vara endast som innehav och alltså först då växten har

utvecklat sig något. Den ordning utskottet nu föreslår innebär endast att straffansvar kommer att inträda på ett tidigare stadium, t. ex. vid sådd. Med den utformning av gärningsformen som utskottet förordar undviks att t. ex. handel med hampfrö som fågelfoder mer generellt kommer att falla under straffansvar.

F. n. är *förvärv av narkotika* inte särskilt straffbelagt. I princip kan den som förvärvat narkotika därför straffas först sedan han har fått narkotikan i sin besittning och då för innehav av narkotika. Detta innebär att medverkan till förvärv, liksom försök, förberedelse och stämpling till sådan gärning, f. n. inte är förenade med straffansvar.

Utskottet anser att, såsom föreslås i propositionen, förvärv av narkotika bör straffbeläggas särskilt och att också därtill anknutna osjälvständiga brottsformer bör kunna medföra ansvar. Även beträffande denna gärningsform finns det anledning att ifrågasätta straffansvarets omfattning. Förslaget i propositionen täcker visserligen flertalet verkligt straffvärda fall, nämligen sådana då förvärvet har skett i överlåtelsesyfte. Utskottet anser emellertid att denna begränsning till överlåtelsesyfte är omotiverad. Enligt utskottets mening finns det nämligen inga sakliga skäl till varför förvärv av narkotika för eget bruk bör vara undantaget från det straffbara området enligt denna gärningsform. Genom att såsom föreslås i motionerna låta gärningsformen omfatta varje förvärv av narkotika kommer vid förvärv för eget bruk straffansvar att inträda på ett tidigare stadium än först vid själva innehavet; redan försök eller förberedelse till förvärv av narkotika för eget bruk kriminaliseras alltså. En sådan ordning måste enligt utskottets mening anses vara i hög grad påkallad av preventiva skäl. Genom att låta gärningsformen avse alla förvärv undviker man också vissa tillämpningssvårigheter som förslaget i propositionen skulle kunna leda till.

Enligt utskottets uppfattning är det värdefullt att *de kvalificerade former av befattning med narkotika* som avses i propositionen och som i dag endast är att bedöma som innehav straffbeläggs som en särskild gärningsform. Härigenom åstadkommer man att medverkan, försök, förberedelse och stämpling till sådana befattningar som gärningsformen omfattar blir straffbara. I linje med vad utskottet nyss anfört beträffande det straffbara området enligt gärningsformen förvärv anser utskottet att förevarande gärningsform inte, såsom föreslås i propositionen, bör vara begränsad till befattning med narkotika avsedd för visst ändamål. Varje befattning med narkotika, alltså också sådan som är avsedd för eget bruk, bör i enlighet med motionsönskemålen omfattas av det straffbara området.

Utskottet finner det påkallat att vissa *förfaranden som är ägnade att främja narkotikahandel* straffbeläggs som en särskild gärningsform. Utskottet ställer sig emellertid tveksamt till den begränsning av det straffbara området som föreslås i propositionen och som går ut på att endast åtgärder som är ägnade att främja narkotikahandel, dvs. den mer organiserade eller

eljest grövre narkotikabrottsligheten, omfattas av gärningsformen. Enligt utskottets mening kommer en sådan avgränsning att leda till svårigheter i den praktiska tillämpningen av bestämmelsen. Härtill kommer att kvalificerade främjandehandlingar bör medföra straffansvar också i de fall där det inte kan sägas vara fråga om handel; även överlåtelseverksamhet som inte är vanemässig eller yrkesmässig kan i många fall framstå som så straffvärd att det skulle vara stötande om gärningen lämnades strafffri.

Det nu anförda leder utskottet till uppfattningen att gärningsformen i linje med vad som föreslås i två av motionerna bör ges ett vidare tillämpningsområde än som föreslås i propositionen. Enligt utskottets mening bör tillämpningsområdet för att täcka de fall som är straffvärda omfatta åtgärder som är ägnade att främja överlåtelse av narkotika. Att ge gärningsformen en sådan utformning innebär samtidigt att det straffbelagda området ges en från rättssäkerhetssynpunkt tillfredsställande avgränsning.

I den i propositionen föreslagna lagtexten anges beträffande denna gärningsform exempel på förfaranden som kan vara ägnade att främja narkotikahandel. Dessa är samtliga sådana som typiskt sett har en mer omedelbar anknytning till omsättningen av narkotika och som i detta hänseende har en viss konkretion. Departementschefen anför i specialmotiveringen till förslaget (prop. s. 34) att utanför det straffbara området faller sådana förfaranden som måhända kan antas främja narkotikahandel i stort men som inte har anknytning till konkreta transaktioner. Av kriminaliseringen berörs alltså enligt vad departementschefen uttalar inte allmänt lovpri- sande av eller reklam för narkotikamissbruk, instruktioner om hur narkotika brukas, allmänna beskrivningar av var och hur narkotika brukar säljas och andra förfaranden av detta slag. – Vad departementschefen anfört om att sådana förfaranden som saknar anknytning till konkreta transaktioner beträffande narkotika faller utanför det straffbara området har giltighet också med den utformning av gärningsformen som utskottet förordar. Utskottet delar departementschefens uppfattning om kriminaliseringens omfattning i det hänseende som här är aktuellt, och någon åtgärd från riksdagens sida i den riktning som förespråkas i motion 2301 på denna punkt bör nu inte komma till stånd. I sammanhanget vill utskottet emellertid framhålla att den praktiska utvecklingen i det här hänseendet måste följas noga, och utskottet förutsätter att regeringen tar initiativ till erforderliga lagändringar till komplettering av andra straffstadganden, t. ex. bestämmelserna om uppvigling i 16 kap. 5 § brottsbalken, eller till andra åtgärder om utvecklingen ger anledning därtill.

Utskottets ställningstagande under detta avsnitt innebär sammanfattningsvis att utskottet i stort sett godtar förslaget i propositionen beträffande de straffbara gärningsformerna i 1 § narkotikastrafflagen samtidigt som utskottet i allt väsentligt ställer sig bakom motionsyrkandena. Utskottet föreslår att paragrafen ges den utformning som framgår av utskottets

hemställan. Utskottet tillstyrker vidare förslaget i propositionen beträffande regleringen i 4 och 5 §§ narkotikastrafflagen av de osjälvständiga brottsformerna i vad avser annat brott än innehav av narkotika.

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 15 med "De ändringar" och som slutar på s. 16 med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

De ändringar beträffande de olika gärningsformerna i 1 § narkotikastrafflagen som utskottet i det föregående har föreslagit innebär en inte obetydlig utvidgning av det straffbara området. Utöver den rena nykriminalisering som görs sker utvidgningen framför allt på det sättet att vissa förfaranden med och situationer rörande narkotika, för vilka ansvar f. n. kan inträda först i och med att förutsättningarna för innehav föreligger, i fortsättningen straffbeläggs redan som osjälvständiga brott. Som beskrivits i det föregående åstadkoms en sådan ordning genom att man skapar nya gärningsformer och till dessa kopplar ansvar för de osjälvständiga brottsformerna. Effekterna av regleringen blir alltså med andra ord att många förfaranden med narkotika som i dag är straffria därför att förfarandet inte utgör ett fullbordat innehav kan straffas som försök, förberedelse m. m. till någon av de nya gärningsformerna.

Den beskrivna utvidgningen av straffansvaret när det gäller de nya gärningsformerna omfattar, som framgår av vad som sagts i det föregående, inte bara mer utpräglat kvalificerade befattningar med narkotika utan även flertalet befattningar som gäller narkotika avsedd för eget bruk. Vid sådant förhållande anser utskottet att motionärernas önskemål om straffbeläggning av de osjälvständiga brottsformerna vid innehavsbrott i sak redan har blivit tillgodosett.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet att det saknas skäl till någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna 2299, 2301 och 2314 i de delar som nu behandlats.

dels att utskottets hemställan under moment 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *de straffbara gärningsformerna m. m.*

a) att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:141 samt med anledning av motion 1982/83:2300 i denna del (yrkande 5), motion 1982/83:2301 i denna del (yrkande 1) och motion 1982/83:2314 i denna del (delvis) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i narkotikastrafflagen (1968:64) såvitt avser 1 §, dock med den ändringen att paragrafen erhåller följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Utskottets förslag

1 §

Den som olovligen
1. överlåter narkotika,
2. framställer narkotika som är
avsedd för missbruk,

3. förvärvar narkotika i överlåtel-
sesyfte,

4. anskaffar, bearbetar, förpac-
kar, transporterar, förvarar eller tar
annan sådan befattning med narko-
tika som inte är avsedd för eget
bruk,

5. bjuder ut narkotika till försälj-
ning, förvarar eller befordrar veder-
lag för narkotika, förmedlar kon-
takter mellan säljare och köpare el-
ler företar någon annan sådan åtgärd,
om förfarandet är ägnat att
främja narkotikahandel, eller

6. innehar narkotika
döms, om gärningen sker uppsåt-
ligen, för narkotikabrott till
böter eller fängelse i högst tre år.

Den som olovligen
1. överlåter narkotika,
2. framställer narkotika,

3. förvärvar narkotika.

4. anskaffar, bearbetar, förpac-
kar, transporterar, förvarar eller tar
annan sådan befattning med narko-
tika,

5. bjuder ut narkotika till försälj-
ning, förvarar eller befordrar veder-
lag för narkotika, förmedlar kon-
takter mellan säljare och köpare el-
ler företar någon annan sådan åtgärd,
om förfarandet är ägnat att
främja överlåtelse av narkotika el-
ler

6. innehar narkotika
döms, om gärningen sker uppsåt-
ligen, för narkotikabrott till
böter eller fängelse i högst tre år.

b) att riksdagen med avslag på motion 1982/83:2301 i denna del (yrkande 3) godkänner vad utskottet anfört beträffande kriminaliseringsomfattning vid förfaranden som är ägnade att främja narkotikahandel,

c) att riksdagen med avslag på motion 1982/83:2299 i denna del (yrkande 2), motion 1982/83:2301 i denna del (yrkande 4) och motion 1982/83:2314 i denna del (delvis) godkänner vad utskottet anfört beträffande de osjälvständiga brottsformerna vid innehavsbrottet,

d) att riksdagen antar 4 och 5 §§ i det under moment 2 a) nämnda lagförslaget.

2. Kriminalisering av narkotikamissbruk (mom. 3)

Bertil Lidgard (m), Arne Svensson (m), Gunilla André (c), Sven Munke (m), Hans Petersson i Röstänga (fp), Inger Wickzén (m) och Elving Andersson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Utskottet behandlade" och som slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Frågan huruvida själva nyttjandet av narkotika bör kriminaliseras har under senare tid på nytt aktualiserats i den allmänna debatten. Bakgrunden har varit några domstolsavgöranden i saken. Riksdagen har förra året

visserligen ställt sig avvisande till tanken på en kriminalisering av själva narkotikamissbruket. Detta bör emellertid inte hindra att man på nytt tar upp till övervägande de skäl som talar för och emot en kriminalisering.

Mot en kriminalisering av narkotikamissbruket talar bl. a. att straffbeläggning kan få ogynnsamma konsekvenser för narkomanvården som är svåra att överblicka. Problem skulle också kunna uppstå i förhållande till bruk och missbruk av narkotiska preparat inom ramen för den legala narkotikahandlingen. Dessa och andra skäl utesluter emellertid inte att en kriminalisering ändå kan vara motiverad. En kriminalisering av själva nyttjandet av narkotika bör givetvis inte motiveras av ordningsskäl; själva berusningen bör alltså i sammanhanget inte tillmätas särskild betydelse. En straffbeläggning påkallas däremot av behovet att ge uttryck för samhällets avståndstagande till varje olovlig befattning med narkotika. En bestämmelse som straffbelägger själva missbruket skulle enligt utskottets mening onekligen fylla en betydelsefull preventiv funktion inte minst bland ungdomar och andra som befinner sig i riskzonen för att bli missbrukare. Genom att i dag själva missbruket i vissa fall anses straffritt sprider sig bland dessa grupper lätt en föreställning om att missbruket inte heller kan vara särskilt fördärligt. En sådan ordning anser utskottet olycklig och den bör inte bibehållas. Till det anförda kommer att möjligheterna att bereda missbrukarna vård kan antas komma att öka genom att en kriminalisering medför en ökad uppmärksamhet på saken från myndigheternas sida.

Sammantaget finner utskottet att övervägande skäl talar för att en kriminalisering av själva nyttjandet av illegal narkotika bör komma till stånd. De överväganden i det aktuella spörsmålet som enligt vad departementschefen uppger narkotikakommissionen skall göra bör enligt utskottets mening syfta till att förslag om kriminalisering läggs fram. Vad utskottet nu med anledning av motionerna 548, 839, 1666, 2162, 2301 och 2314 har anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *kriminalisering av narkotikamissbruk*

att riksdagen med anledning av motion 1982/83:548, motion 1982/83:839 i denna del (yrkande 3), motion 1982/83:1666, motion 1982/83:2162 i denna del (yrkande 1), motion 1982/83:2301 i denna del (yrkande 2), och motion 1982/83: 2314 i denna del (delvis) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anförts i detta hänseende.

Innehållsförteckning

Propositionen m. m.	1
Motionerna	6
Motioner väckta med anledning av propositionen	6
Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1983	7
Utskottet	8
Inledning	8
Propositionens huvudsakliga innehåll	9
En samlad narkotikalagstiftning	9
De straffbara gärningsformerna	10
Nuvarande bestämmelser	10
Förslag	10
Utskottets överväganden	12
De osjälvständiga brottsformerna vid innehavsbrott	15
Nuvarande bestämmelser	15
Förslag	15
Utskottets överväganden	15
Kriminalisering av narkotikamissbruk	16
Straffsätserna m. m. för narkotikabrott	16
Förverkande	19
Narkotikabegreppet	20
Återstående motionsyrkanden	21
Övriga förslag i propositionen	23
Utskottets hemställan	23
Reservationer	24
1. De straffbara gärningsformerna m. m. (mom. 2) (m,c,fp)	24
2. Kriminalisering av narkotikamissbruk (mom. 3) (m,c,fp)	29

